

Međunarodni centar za zaštitu kulturne baštine Instituta Goša d.o.o.

Centralni institut za konzervaciju u Beogradu

Suzana Polić - Radovanović

O diskursima heritološke materije

Kabinet za heritologiju

decembar 2009. godine - decembar 2010. godine

Izdavač: Institut Goša d.o.o., Milana Rakića 35 Beograd
Centralni institut za konzervaciju u Beogradu, Terazije 26, Beograd

Za izdavača: dr Marina Kutin, viši naučni saradnik
dr Mila Popović-Živančević, konzervator - savetnik

Naučni savet: prof. dr Zoja Bojić (Australia)
dr Boris Katavić, viši naučni saradnik
dr Mirjana Puharić, viši naučni saradnik
dr Bore Jegdić, naučni saradnik
dr Mila Popović – Živančević, konzervator - savetnik

Urednik: dr Slavica Ristić, naučni savetnik

Recenzenti: dr Pavle Hadžić, viši naučni saradnik
dr Zoran Nikolić, naučni saradnik

Autor: dr Suzana Polić-Radovanović

Naziv Kataloga : O diskursima heritološke materije

Galerija: Heritološki kabinet Međunarodnog centra za zaštitu kulturne baštine
Institut Goša d.o.o., Milana Rakića 35, Beograd

O vizuelizaciji filozofskog pogleda na diskurs heritološke materije

Predmet izložbe „O diskursima heritološke materije“ je znanje o materiji artefakata i objekata kulturne baštine, koji podležu postupcima konzervacije i restauracije. Reč je o širokoj paleti materijala koji kao fizički nosioci odražavaju materijalizvan umetnički, arheološki ili kulturološki kvalitet, pa se umesto klasičnog tehnološkog pristupa mora primeniti multidisciplinarna opservacija problema. Autor izložbe se opredelio da problem posmatra iz ugla filozofije i heritologije.

Reč je o nesumnjivo složenom zadatku koji podrazumeva sintetičku nadgradnju pristupa koji u odnosu na materiju imaju različite nauke pojedinačno, uz dodatni zahtev da se naučna analiza učini vizuelno opservabilnom i tako mogućom za izlaganje u galerijskom prostoru. Očigledno je da se zadatak u najvećoj meri odnosi na redukciju velikog obima materijala i informacija, a zatim višestepenu sintezu i vizuelno filtriranu prezentaciju rezultata traganja za kvintesencijom svakog pojedinačnog pitanja.

Autor rezultate istraživanja sistematizuje u tabele vizuelnih i/ili tekstualnih segmenata koji međusobno multivarijansno korespondiraju. Tako je svaki od osamnaest panela moguće čitati i samo kao pojedinačne sadržaje, zatim sadržaje koji interaguju u okviru jednog zadatog podnaslova, do sadržaja koji interaguju sa drugim panelima u velikom broju konvencionalnih i nekonvencionalnih saodnosnosti. Upravo onako kako postavljena pitanja vode do mogućih razrešenja.

Zastupljeni sadržaji odnose se jednako na tehnološke, umetničke ili filozofske pristupe materiji, umetničkom delu ili autorskom konceptu. Opseg analize predmeta baštine, tehnika i metodoloških dostignuća obuhvata vremenski period od starog veka do savremenog doba, tematsko-tehnološki od naivne umetnosti do artefakata nastalih primenom modernih tehnologija. O nekim problemima vizuelno govori kontekst u kojem je autor prikazao umetničko delo, a o nekim problemima govore filozofske i tehnološke analize. Reč je o spoju prikaza koji imaju dovoljno pojedinačnih aspekata neophodnih da se naslov i rezultati koje prezentuje izložba mogu razumeti i od strane posmatrača koji nisu profesionalno posvećeni heritologiji.

Odabir i sistematizacija izložbenog materijala jasno ukazuju na razloge emancipacije relativno nove nauke heritologije, koja se bazira na velikom broju prirodnih, tehničkih i humanističkih nauka i umetnosti. U okviru zadate teme, koja na prvi pogled može delovati u ne maloj meri hermetično, autoru je pošlo za rukom da sa krajnje pročišćenim, minimalističkim prosedeom, zaokruži jedan filozofski pogled na diskurs heritološke materije.

Postavka izložbe dozvoljava i lične asocijacije, razmišljanja o tome kakvi su sve modeli mogući u prikazu filozofskog pristupa nauci, kao i u kojoj meri je materija nauke u umetnosti ili materija umetnosti u nauci, razumljiva. Na malom prostoru svakako da nije moguće detaljnije raščlaniti sve moguće relacije kompleksnih heritoloških fenomena, pa činjenica da

ova razrada teme predstavlja samo segment doktorske disertacije autora, ukazuje kakvo se polje istraživanja otvara novim uglom gledanja na materiju koja nas okružuje.

Na kraju, razmatrajući ambiciju ovog projekta koja se može čitati iz metodološkog pristupa u izlaganju rezultata naučnog istraživanja, vidno je da je u jednakoj meri autoru bilo važno da sondira dosadašnja multidisciplinarna saznanja, da prikaže rezultate sopstvenih istraživanja, kao i da otvori (naznači) nove moguće puteve daljeg traganja za naučnim istinama. Izložba pokazuje da je autorka, dr Suzana Polić Radovanović, u najvećoj meri realizovala sva tri cilja, u čemu vidim značajnu vrednost predložene postavke.

dr Pavle Hadžić, viši naučni saradnik

Izazovi konteksta

Naučna izložba „O diskursima heritološke materije“ tematizuje saznanja u oblasti heritologije, nauke o zaštiti baštine, koju savremeni toretičari definišu i kao nauku o budućnosti kolektivnog iskustva. U središtu pažnje je materija (materijal) kao objekat delovanja u zaštiti baštine, koji autor izložbe posmatra i kao sredstvo za problematizovanje pitanja diskursa, odnosno načina na koji je artikulisano znanje o heritološkoj materiji.

Izložba se u najvećoj meri sadržajno i vizuelno oslanja na doktorsku disertaciju dr Suzane Polić-Radovanović, pod nazivom „Primena lasera u obradi, zaštiti i dijagnosticiranju materijala predmeta kulturne baštine“, odbranjenoj na Univerzitetu u Beogradu. Metodološki, koncept izložbe postavljen je u osamnaest panela koji kombinovanjem fotografija i tekstualnih nadgradnji ukazuju na specifičnosti poretka specijalizovanih znanja uključenih u multidisciplinarnu oblast heritologije. Oslanjajući se na izražajna sredstva koja pripadaju filozofiji, prirodnim i tehničkim naukama i umetnosti, autor prezentuje heritološki materijal kao prostorni, strukturalni i izražajni fenomen, prikazujući istoričnost i filozofiju promišljanja u savremenom trenutku proučavanja jednog kompleksnog fenomena.

Izabranim filozofskim razmatranjima, kao i putem odabranih konzervatorskih studija, prikazana je osnova koja je poslužila za originalan naučni doprinos autora u razmatranju fenomena heritoloških materijala. Kontekstualizacijom značajnih umetničkih dela i naučnih analiza materijala kao strukture, autor stvara nove interpretativne primene ne odstupajući od teorijskih osnova restauracije koje je postavio Čezare Brandi posmatrajući materijal kao aspekt i materijal kao strukturu.

Segmenti (aspekti) istraživanja diskursa heritološke materije u ovoj postavci imenovani su kao pitanja filozofije nauke, na koja autor daje konkretne odgovore. Pitanja (naslovi) su: O enigma spoljašnjeg i unutrašnjeg; O opredmećenim i apstraktnim modelima; O sadržaju plastičkog kvaliteta; O tehnolozičnosti; O inverziji tehnolozičnosti; O vizuelnom kao zamci razumevanja; O rekonstrukciji različitosti istog; O identifikaciji subjektnoobjektnih odnosa; O (ne)povredivosti materije; O delovanju unutrašnjih veza holografskim okom; O kretanju od tehnologije umetnosti do umetnosti tehnologije; O boji kao optičkom entitetu;

Superrelatio identifikovanih sinteza; O formama dijaloga; O gradaciji tehnološke intervencije; O enigmi materije; O postojanosti; O budućnosti.

Odgovori na navedena pitanja su višeslojni, multidisciplinarno utemeljeni, minimalističkim sredstvima iskazani. Predstavljajući zaokružene poente većih istraživačkih celina, sasvim u duhu postmoderne i teorije dekonstrukcije, izložba u celini istraživanjem diskursa materije ukazuje na mogućnost sagledavanja života materije kao metajezika koji za potpuno dešifrovanje traži viši stepen naučnog i umetničkog poznavanja.

Koncipirajući odgovore na način da se oni kao vizuelno-filozofske celine mogu udruživati u različite kontekste, a da u tom procesu ne izgube na sadržajnosti i primenljivosti, autor problematizuje (relativizuje, kontekstualizuje i rekontekstualizuje) i pitanje primarnih i sekundarnih pravaca u opservaciji problema.

Posebno je zanimljivo da isti postupak autor primenjuje u kontekstualizaciji fotografija umetničkih dela i autora. Otuda, pitanje o budućnosti umetničkog dela, njegove materije i restauracije, završava metaforično i simbolički fotografijom slike Leonarda Da Vinčija Mona Liza, prikazanom u tri projekcije: detalj slike, zatim aspekt u kojem dominira problem materije sa vidno obeleženim pravcima naprezanja materijala, i na kraju, fotografija Mona Lize kao restauriranog eksponata koji publika može da vidi samo iza stakla u muzeju Luvr. Snažna poruka koja sublimira sva pitanja koja definišu savremeni trenutak u heritologiji. Izložba „O diskursima heritološke materije“ u odnosu na širinu zahvaćenih problema, u odnosu na metodologiju opservacije zadate teme i u odnosu na metodologiju realizacije, neosporno daje naučni i kvalitativni doprinos istraživanju pitanja materijala u heritologiji i predstavlja vredan istraživački poduhvat.

dr Zoran Nikolić, vanr. profesor univerziteta